

СТАНОВИЩЕ

на

дисертационния труд на **ВАЛЕНТИН ЯНКОВ ВУКОВ** на тема:

„УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА СИСТЕМАТА ЗА ПРИЕМ И КОНТРОЛ ПРИ ПОДРАСТВАЩИ БИАТЛОНИСТИ В СПОРТНИТЕ УЧИЛИЩА В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ“ за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“ по професионално направление 7.6. Спорт, научна специалност – Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. Лечебна физкултура)

Научен ръководител: доц. Кръстьо Згуровски, доктор

Актуалност на проблема

В последните години се наблюдава тенденция, спортните клубове по биатлон да отделят все по-малко внимание на работата в детско-юношеските спортни школи (ДЮШ) и да разчитат предимно на епизодичните резултати на талантливите деца, а не на научнообоснована от методична гледна точка, многогодишна система на спортна подготовка като гарант за постигането на високи и стабилни спортни резултати. Това от своя страна, води и до намаляване на броя на елитните ни състезатели в този спорт и ликвидирането на цели поколения талантливи млади биатлонисти. Отчитайки тези факти, усилията за възстановяването на спортните училища в България като центрове за подготовка на резерва за спортното майсторство е важен научно-практически проблем. В тази връзка и представеният дисертационен труд е актуален и съвсем навременен.

Практическа приложимост

Разработването и прилагането на Единна система (програма) по спортна подготовка по Биатлон в спортните училища е в основата на постигането на високи и стабилни спортни резултати. Именно, предложената от докторанта система е начало за изграждането на високо ниво на теоретична, технико-тактическа, кондиционна, физическа и психическа подготвеност на младите биатлонисти в процеса на многогодишната спортна подготовка. Позитивен факт е, че тя е съобразена с целевата насоченост на процеса на подготовка на състезателите от различните възрастови групи към високи спортни постижения. Развитието и израстването на висококласни елитни спортисти, които да бъдат основно ядро на националните гарнитури и да продължат спортната си кариера на високо

професионално равнище е закономерен, многогодишен и планов тренировъчен и състезателен процес.

По структурата на дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от 137 страници, включително библиографската справка. Съпроводен е с 10 приложения, които включват индивидуална оценка на признаците на физическата подготвеност на изследваните биатлонисти, както и учебните програми по спортна подготовка – биатлон от 5 до 12 клас. Композиран е балансирано в три основни глави, изводи и препоръки и ползвана литература, съобразно изискванията за такъв вид научни разработки. Онагледен е богато с цветни фигури и таблици.

По съдържанието на докторския труд

Общата ми крайна оценка на дисертационния труд определено е положителна и тя се основава на редицата приноси моменти в отделните глави, които ще посоча по-долу.

Какво прави впечатление:

Първо, актуалната и съвсем навременна избрана тематика на научното изследване, насочена към оптимизиране на системата за контрол на физическата подготвеност на учениците от спортните училища – биатлон и предложената единна програма за спортна подготовка, съобразно етапите на многогодишна спортна подготовка.

Второ, добре развитият литературен обзор на страниците на първа глава на базата на проучени 69 литературни и 12 интернет източници на кирилица и латиница и съвременното критично представяне на процесите, отнасящи се до: адекватна и аргументирана характеристика на съвременния биатлон; биоенергетика на двигателната дейност в биатлона; анатомо-физиологични особености на организма при подрастващите и история на възникване и особености на спортните училища в Р България и в частност, включването в програмата на профил „Биатлон“. Интерес представляват и съжденията на докторанта върху връзката - възраст, тренируемост и двигателни възможности.

Трето, логически изведената хипотеза на изследването, реално осъществима и потвърдена по-късно на страниците на трета глава.

Четвърто, коректно дефинирана цел и пет основни задачи на изследването в следните основни направления:

- a. Информационно проучване върху организацията и резултатите от провежданите изпити за прием в спортните училища в България – профил “Биатлон”.
- b. Педагогически анализ и обобщение на системата за прием разработена през 2012г.
- c. Предлагане на актуализиране на системата за прием на подрастващи биатлонисти в спортните училища в България – профил „Биатлон“.
- d. Проверка ефективността на актуализираната система за прием и контрол на подготовката на подрастващите биатлонисти от спортните училища в България.
- e. Разработване на Методология на многогодишна спортна подготовка в биатлона във възрастовия диапазон 12-19 години.

Пето, използваната адекватна на задачите, методика на изследване. Дефинирани обект, предмет и контингент на изследването. Подробно описан, организиран и проведен спортно-педагогически експеримент, чрез тестиране с 9 стандартизирани и надеждни теста. Удачно подбрани и приложени съвременни математико-статистически методи.

Изследвани са 202 биатлонисти на възраст 12 до 19 години, които тренират организирано биатлон. Настоящото изследване обхваща период от 10 години.

При анализа на резултатите на страниците на трета глава можем да отбележим следните положителни моменти, някои от тях и с приносен характер:

Установени са средни стойности и вариативност на признаците на физическата подготвеност на кандидатите за приемане в спортните училища на България с профил “Биатлон”. Резултатите показват намаляване на нивото на подготвеност, което е тревожен факт и изисква да се търсят механизми за прекратяване на този процес.

Сравнителният анализ на физическата подготвеност показва, че е в сила нулевата хипотеза, според която установените от нас разлики между нивата на развитие на наблюдаваните признаци на физическата подготвеност при 12-14-годишните биатлонисти от двата пола, са незначими.

Разкрита е факторната структура на физическото развитие и специфичната работоспособност на учениците от спортните училища в България. Тя показва, че бързината и спринтовите възможности, както и свързаната с тях взривна сила на долните крайници, са най-важните компоненти от специалната физическа подготвеност на 12-14-годишните биатлонисти, независимо от техния пол. Тренировъчната методика трябва да отчете тези важни факти и да се насочи

вниманието на тренъорите към развитието на онези компоненти на специфичната работоспособност, които изостават.

Разработени са актуални нормативни таблици за оценка на специалната физическа подготвеност на 12–14-годишните биатлонисти, ще позволяват да бъде осъществен ефективен текущ контрол върху специфичната работоспособност на биатлонистите от спортните училища в България.

От изключителен практико-приложен принос е разработената Единната система за спортна подготовка, в спортните училища профил „Биатлон“. Тя е основа за разработването на цялостна методология на многогодишна спортна подготовка по биатлон.

Дефинираните в края на дисертационния труд изводи и препоръки обективно отразяват извършената от докторанта изследователска и аналитична работа. Те са формулирани относително добре и придават завършен вид на дисертационния труд. Особено съществени за спортно-педагогическата практика са изведените шест методически препоръки. Те могат да послужат като отправна точка за усъвършенстване на управлението на тренировъчния процес с подрастващи биатлонисти в структурата на спортните училища в Р България.

Нямам съществени препоръки и бележки към дисертационния труд.

Не са установени факти на плагиатство и общи публикации.

В заключение, представеният дисертационен труд е актуален и дисертабилен и притежава всички необходими качества. Идеята е добра, а инструментариумът за изпълнение е подбран подходящо и трудът има съществено практическо значение. Това ми дава основание да предложа на уважаемите членове на научното жури, да присъдят образователната и научна степен “доктор” на Валентин Янков Вуков в професионално направление 7.6. Спорт, научна специалност – Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. Лечебна физкултура).

10.01.2023 г.

(проф. Д. Дашева, ДН)

OPINION

on

the dissertation of **VALENTIN YANKOV VUKOV** on the topic: „ **IMPROVEMENT OF THE ADMISSION AND CONTROL SYSTEM FOR YOUNG BIATHLON ATHLETES IN SPORTS SCHOOLS IN THE REPUBLIC OF BULGARIA** “for obtaining the educational and scientific degree “Doctor” in the professional field 7.6. Sport, scientific specialty – Theory and Methodology of physical education and sports training (incl. Therapeutic physical culture)

Academic Supervisor: doc. Krustyo Zgurovski, PhD

The actuality of the problem

In recent years, the observed trend is that sports clubs on biathlon pay less and less attention to work in children's and youth sports schools and rely mainly on episodic results of talented children, and not on a scientifically based on the methodological point of view multi-year system on sports preparation, the guarantee of achieving high and stable sports results. This, in turn, leads to a decrease in the number of elite competitors in this sport and the elimination of entire generations of talented young biathletes. Considering these facts, efforts to restore sports schools in Bulgaria as centers for the preparation of reserves for sports mastery are an important practical and scientific problem. In this regard, the dissertation work being developed is relevant and contemporary.

Practical applicability

The development and implementation of a unified system (program) of sports training in sports schools for biathlon is the basis for achieving high and stable sports results. Namely, the proposed doctoral system is the beginning of building a high level of theoretical, technical-tactical, conditioning, physical and psychological preparedness of young biathletes in the process of multi-year sports preparation. The Positive is that it is consistent with the objective orientation of preparing athletes from different age groups for high sporting achievements. The development and growth of high-class elite athletes, who are to be the main nucleus of the national tournament and continue their sports career at a high professional level, is a legal, multi-year, and planned training and competition process.

On the structure of the dissertation work

The dissertation is in a volume of 137 pages, including bibliographic references. It is accompanied by 10 applications, which include individual assessment of signs of

physical readiness to study biathlon athletes and educational programs on sports preparation - biathlon from 5 to 12 classes. It is composed balanced in three main heads, extracts, and recommendations and used literature, corresponding to the requirements for such kind of scientific research. The view is rich with colorful figures and tables.

On the content of the doctoral thesis

In general, the final assessment of the dissertation work is determined to be positive and it is based on the order of the moment of induction in the individual chapters, which will be discussed below.

What an impression:

First, an actual and quite timely chosen topic of scientific research, aimed at optimizing the system of control of physical fitness of students from sports schools – biathlon and the proposed unified program of sports training, corresponding to the stage of multi-year sports preparation.

Second, a well-developed literary review on the first page of the chapter based on the study of 69 literary and 12 Internet sources on Cyrillic and Latin and contemporary critical presentation of the process, relating to Adequate and reasoned characteristics of modern biathlon; bioenergetics of locomotor activity in biathlon; Anatomo-physiological features of the body during adolescence and the history of the emergence and features of sports schools in R Bulgaria and, in particular, inclusion in the program on the profile "biathlon". Interest is also represented by the doctor's hypothesis on the relationship between age, training, and mobility.

The third, logically derived hypothesis of the research, is realized and confirmed later the pages of the third chapter.

Fourth, correctly defined the goal and five main tasks of the research in the following main directions:

- a. Informational research on the organization and results of the examinations held for admission to sports schools in Bulgaria – profile “Biathlon”.
- b. Pedagogical analysis of the reception system developed in 2012.
- c. Actualizing the system of reception and control over the preparation of young biathletes from sports schools in Bulgaria, following changes in educational requirements.
- d. Checking the effectiveness of the updated system of admission and control over the preparation of young biathletes from sports schools in Bulgaria.

e. Development of a unified program for multi-year sports preparation in biathlon in the age range 12-19 years.

Five, used adequately to the task, the methodology of research. Defined objects, subjects, and contingents of the study. In detail described, organized, and conducted the sports-pedagogical experiment, through testing with 9 standardized and reliable tests. Perfectly designed and applied modern mathematical-statistical methods.

The study found 202 biathletes aged 12 to 19 who trained in organized biathlon. This research covers 10 years.

When analyzing the results on the page of the third chapter, we can note the following positive aspects, some of which are of a contributing nature:

The average values and variability of the indicators of physical fitness of the candidates for admission to the sports school of Bulgaria with the profile “Biathlon” have been established. The results show a decrease in the level of preparedness, which is a worrying fact and requires the search for mechanisms to stop this process.

The comparative analysis of physical fitness shows that the null hypothesis is in force, according to which the differences established by us between the levels of development on the observed signs of physical fitness in 12-14-year-old biathletes of both sexes are insignificant.

The factor structure of physical development and specific performance of students of sports schools in Bulgaria is revealed. It shows that quickness and sprint ability, as well as the explosive power of the lower extremity associated with them, are the most important components of the specific physical fitness of 12- to 14-year-old biathletes, regardless of their gender. The training methodology should take into account these important facts and direct the attention of the coach to the development of those components of specific performance that exist.

Developed current normative tables for assessment of the special physical fitness of 12–14-year-old biathletes, allowing them to carry out effective current control over the special working capacity of biathletes from sports schools in Bulgaria.

Of exceptional practical-applied contribution is the development of a unified system for sports preparation, in sports schools’ profile, Biathlon. This is the basis for the development of a comprehensive methodology for multi-year sports preparation for biathlon.

Defined at the end of the thesis, the conclusions and recommendations objectively reflect the research and analytical work performed by the doctoral candidate. They are relatively well formulated and give a finished look to the dissertation work. Particularly important for sports-pedagogical practice are six methodological recommendations. They

can serve as a starting point for improving the management of the training process with budding biathletes in the structure of sports schools in Bulgaria.

There are no important recommendations and notes to the dissertation work.

There are no facts on plagiarism and general publication.

In conclusion, the presented dissertation is relevant, dissertable, and contains all the necessary qualities. The idea is good and the instrumentation for its implementation is selected appropriately and has significant practical value. This gives us grounds to propose to the respected members of the scientific jury, to award the educational and scientific degree “Doctor” to Valentin Yankov Vukov in the professional field 7.6. Sport, scientific specialty – Theory and methodology of physical education and sports training (incl. medical gymnastics).

10.01.2023

(prof. D. Dasheva, DSc.)